

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

Географічний факультет

Кафедра землезнавства та геоморфології

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

СПЕЦРОЗДІЛИ З ПРИРОДНИЧОГО ТУРИЗМУ

для студентів

галузь знань **10 Природничі науки**
спеціальність **106 Географія**
освітній рівень **Бакалавр**
освітня програма **Геоморфологія та природничий туризм**
вид дисципліни **вибіркова**

Форма навчання	денна
Навчальний рік	2020/2021
Семестр	5
Кількість кредитів ECTS	3
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська
Форма заключного контролю	залік

Викладач: **Стецюк Володимир Васильович**, доктор географічних наук, професор кафедри землезнавства та геоморфології, професор

Пролонговано: на 20__/20__ н.р. _____ (_____) «__» __ 20__ р.
(підпис, ПІБ, дата)

на 20__/20__ н.р. _____ (_____) «__» __ 20__ р.
(підпис, ПІБ, дата)

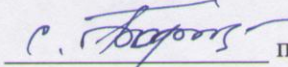
КИЇВ – 2020

Розробник: Ковтонюк Ольга Володимирівна, кандидат географічних наук, доцент кафедри землезнавства та геоморфології, доцент, кафедра землезнавства та геоморфології.

Погорільчук Наталія Михайлівна, кандидат географічних наук, доцент кафедри землезнавства та геоморфології, доцент, кафедра землезнавства та геоморфології.

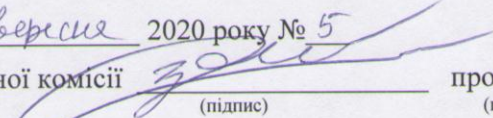
ЗАТВЕРДЖЕНО

Зав. кафедри землезнавства та геоморфології

 проф. Бортник С.Ю.
(підпис)

Протокол № 1 від « » _____ 2020 р.

Схвалено науково - методичною комісією факультету
географічного

Протокол від «11» вересня 2020 року № 5
Голова науково-методичної комісії проф. Запотоцький С.Ю.
(підпис) (прізвище та ініціали)

«11» вересня 2020 року

ВСТУП

1. Мета дисципліни – набуття здатності розв'язувати складні спеціалізовані задачі у професійній діяльності шляхом отримання знань про часткові напрямки природничого туризму та особливості ресурсної бази для реалізації подорожей спеціального природотуристичного спрямування..

2. Попередні вимоги до опанування або вибору навчальної дисципліни (за наявності):

- 1) успішне опанування таких загальноосвітніх дисциплін як «Основи природничого туризму», «Природничотуристичні атракції Світу»;
- 2) володіння навичками набуття та обробки географічної інформації.

3. Анотація навчальної дисципліни.

Дана дисципліна знайомить студентів з частковими напрямками природопізнавального туризму, інтересом яких виступають об'єкти як живої так і неживої природи, особливостями організації таких подорожей, необхідними для цього ресурсами.

Структура дисципліни містить два модулі. Перший з них присвячений знайомству з напрямками природопізнавального туризму, об'єктами зацікавлення яких, є флора та різноманітна фауна (орніто-, ентомо-, теріо-, іхтіо-), а самі подорожі реалізуються на природоохоронних територіях різного рівня заповідання або в турах до природничих музеїв.

Друга частина курсу знайомить студентів з такими частковими напрямками як спелеотуризм та мінералогічний (гемо-) туризм. Перший передбачає знайомство з печерними комплексами з позиції їх розуміння як геолого-геоморфологічних утворень - пам'яток неживої природи. Мінералогічний туризм знайомить з проявами або історичними місцями видобутку мінеральної сировини та колекціями геологічних і природничих музеїв.

Поряд з теоретичним курсом у програмі передбачено практичні заняття, на яких студенти представляють доповіді та повідомлення про ресурсну базу для реалізації часткових напрямків, аналізують існуючі тури у вітчизняній та Світовій практиці тощо.

Навчальна дисципліна «Спецрозділи з природничого туризму» є однією з складових комплексної підготовки освітньої програми «Геоморфологія та природничий туризм» спеціальності 106 «Географія».

4. Завдання (навчальні цілі) – вивчення дисципліни спрямовано на формування уявлень про ресурси та особливості організації турів часткових напрямків природничого туризму, зокрема:

- ознайомити студентів з можливими варіантами ресурсної бази для проведення туристичних турів з метою ознайомлення з об'єктами живої та неживої природи;
- забезпечити знання і навички організації флористичних та фауністичних подорожей, спелеологічних та мінералогічних турів;
- ознайомити з прикладами часткових природопізнавальних турів у вітчизняній та Світовій туристичній практиці.

Вивчення дисципліни забезпечує набуття студентами таких компетентностей:

- Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства (ЗК 2);
- Здатність здійснювати збір, реєстрацію і аналіз даних за допомогою відповідних методів і технологічних засобів у польових і лабораторних умовах (ФК 3);
- Здатність до планування, організації та проведення досліджень, узагальнень матеріалів польових та лабораторних спостережень, звітування про їхні результати (ФК 6).
- Здатність встановлювати роль і місце України у сучасному світі в контексті географічних чинників її розвитку, аналізувати й пояснювати особливості геопросторової

організації природи, населення і господарства України, розуміти та пояснювати стратегію її сталого розвитку відповідно до спеціалізації (ФК 9).

5. Результати навчання за дисципліною:

Результат навчання (1. знати; 2. вміти; 3. комунікація; 4. автономність та відповідальність)		Форми (та/або методи і технології) викладання і навчання	Методи оцінювання	Відсоток у підсумковій оцінці з дисципліни
Код	Результат навчання			
1.1	основні види і форми природничого туризму;	<i>Лекція</i>	<i>опитування у тестовій та письмовій формі, МКР</i>	<i>до 10%</i>
1.2	ресурси природоохоронного фонду необхідні для реалізації часткових природознавальних подорожей;	<i>Лекція</i>		<i>до 10%</i>
1.3	ресурси природничих та спеціалізованих музеїв, що є необхідними для реалізації часткових природознавальних турів;	<i>Лекція</i>		<i>до 10%</i>
1.4	найвідоміші Світові та вітчизняні центри розвитку окремих напрямків природничого туризму	<i>Лекція</i>		<i>до 10%</i>
1.5	особливості організації окремих напрямків природничого туризму;	<i>Лекція</i>		<i>до 10%</i>
2.1	оцінювати потенціал територій та об'єктів для використання у природничому туризмі;	<i>Практичні заняття</i>	<i>виконання практичних робіт</i>	<i>до 10%</i>
2.2	проекувати маршрути та дидактичні стежки для окремих напрямків природничого туризму;	<i>Практичні заняття</i>		<i>до 10%</i>
2.3	складати програми для окремих напрямків природничого туризму;	<i>Практичні заняття</i>		<i>до 10%</i>
3.1	презентувати отримані результати за допомогою сучасних технічних засобів;	<i>Практичні заняття</i>	<i>опитування у тестовій та письмовій формі, виконання практичних робіт, залік</i>	<i>до 8%</i>
4.1	створювати самостійні турпродукти для різних видів природничого туризму;	<i>Лекції, практичні заняття</i>		<i>до 6%</i>
4.2	Забезпечувати дотримання основних природоохоронних вимог при реалізації турів.	<i>Лекції, практичні заняття</i>		<i>до 6%</i>

6. Співвідношення результатів навчання дисципліни із програмними результатами навчання

Програмні результати навчання (назва)	Результати навчання дисципліни (код)										
	1	2	3	4	5	1	2	3	1	1	2
ПРН 1. Збирати, обробляти та аналізувати інформацію в галузях предметної області географічних наук.	+	+	+	+	+						
ПРН 4. Використовувати інформаційні технології, картографічні та геоінформаційні моделі в галузях предметної області географічних наук.						+	+	+			
ПРН 11. Впорядковувати і узагальнювати матеріали польових та лабораторних досліджень, інтегрувати їх від спостереження до розпізнавання, синтезу і моделювання.										+	+
ПРН 16. Виявляти державницьку і громадянську позицію у професійній діяльності, використовувати комунікативні навички і технології, ініціювати запровадження методів комунікативного менеджменту на практиці, вміти реалізувати свої права та обов'язки як члена суспільства.									+		

7. Схема формування оцінки: рівень досягнення всіх запланованих результатів навчання визначається за результатами опитування, написання модульних контрольних робіт (МКР), виконання практичних робіт, складання заліку.

Питома вага результатів навчання у підсумковій оцінці за умови її опанування на належному рівні така:

1. результати навчання – **1 (знання РН 1.1-1.6)** – до 50%;
2. результати навчання – **2 (вміння РН 2.1-2.4)** - до 30%;
3. результати навчання – **3 (комунікація)** - до 8%
4. результати навчання – **4 (автономність та відповідальність 4.1-4.2)** - до 12%

7.1. Форми оцінювання студентів:

У курсі передбачено 2 змістовні частини. Заняття проводять у вигляді лекцій та практичних. Завершується дисципліна заліком.

- **семестрове оцінювання:** кількість балів, що студент отримує протягом семестру є сумою балів, що були отримані при оцінюванні роботи на практичних заняттях, опитування та виконання модульних контрольних робіт.

Оцінювання за формами контролю:

	ЗМ1		ЗМ2	
	Min. – 24 балів	Max. – 40 балів	Min. – 10 балів	Max. – 20 балів
Опитування	«2» x 4 = 8	«3» x 4 = 12	«1» x 2 = 2	«3» x 2 = 6
Практичні роботи	«2» x 4 = 8	«4» x 4 = 16	«2» x 2 = 4	«4» x 2 = 8
Модульні контрольні роботи*	«8» x 1 = 8	«12» x 1 = 12	«4» x 1 = 4	«6» x 1 = 6
«1» – мінімальна/максимальна оцінку, яку може отримати студент.				
1 – мінімальна/максимальна залікова кількість робіт чи завдань				

- **умови допуску до заліку:** рекомендований мінімум для допуску – 34 бали. Для студентів, які набрали менше 34 балів (рекомендований мінімум) обов'язковою умовою для

отримання допуску до заліку є написання рефератів по питанням пропущених чи недостатньо засвоєних тем.

- підсумкове оцінювання у формі заліку проводиться у письмовому форматі. Максимальна кількість балів на заліку – 40 балів, мінімальна кількість балів, що додаються до семестрових – 26 балів.

При простому розрахунку отримаємо:

	Змістовий модуль1	Змістовий модуль2	Залік	Підсумкова оцінка
<i>Мінімум</i>	24	10	26	60
Максимум	40	20	0	100

Загалом, формування оцінки спирається на «Положення про організацію освітнього процесу у Київському національному університеті імені Тараса Шевченка», введеного в дію наказом № 716- 32 від 31 серпня 2018 року.

7.1. Організація оцінювання: опитування у тестовій або письмовій формі проводиться після завершення викладання кожної лекції. Практичні роботи захищаються по виконанню, відповідно до графіка проведення занять.

Модульні контрольні роботи проводяться у тестовій формі. Студенти, які отримали за МКР меншу за мінімально передбачену кількість балів, перескладають її.

Шкала відповідності

Зараховано / Passed	60-100
Не зараховано / Fail	0-59

СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ЗАНЯТЬ

№ п/п	Назви лекцій та практичних	Кількість годин		
		лекції	практичні	С/Р
Змістовий модуль 1. Часткові напрямки природничого туризму спеціалізовані на об'єктах живої природи				
1.	Природничий туризм: види і форми. Природоохоронні території як ресурс для різних видів природничого туризму. Особливості організації подорожей на природоохоронних територіях. Віртуальні тури. Роль музейних колекцій для часткових напрямків природничого туризму.	2	2	9
2	Орнітологічний туризм (birdwatching). Ентомологічний туризм. Туристичний ресурс орнітологічних та ентомологічних заказників.	2	2	9
3	Зоологічний туризм. Сафарі. Зоологічні парки, загальнозоологічні та іхтіологічні заказники, зоологічні пам'ятки природи, заповідники гідробіонтів, акваріуми як ресурси для туризму.	2	3	10
4	Ботанічний туризм. Дендрологічні парки, лісові та ландшафтні заказники, ботанічні заказники та сади, ботанічні пам'ятки природи як ресурси туризму.	3	3	10
Модульна контрольна робота № 1		1		
Змістовий модуль 2. Спеціалізовані напрямки природничого туризму				
5	Спелеотуризм. Природничотуристичний потенціал печерних комплексів.	2	3	9
6	Мінералогічний туризм. Музейні та польові тури.	3	3	9
Модульна контрольна робота № 2		1		
ВСЬОГО		16	16	56

Загальний обсяг 90 год., в тому числі:

Лекцій – **16 год.**

Практичні заняття – **16 год.**

Консультації – **2 год.**

Самостійна робота – **56 год.**

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

Основна (базова):

1. Мальська М.П., Бордун О. Ю. Організація та планування діяльності туристичних підприємств: теорія та практика. Навч. посіб. – К.: Центр учбової літератури, 2012. – с.23- 29.
2. Пангелов Б.П. Організація і проведення туристсько-краєзнавчих подорожей: навч. посіб. / Б.П. Пангелов. – К.: Академвидав, 2010. – 248 с. (Серія «Альмаматер»).
3. Сорокіна Г.О. Екологічний туризм : навч. посіб. // Луганськ: Вид-во ДЗ – ЛНУ імені Тараса Шевченка, 2013. – 206 с.
4. Сучасні різновиди туризму: навч. посіб. / М. П. Кляп, Ф. Ф. Шандор. – К. : Знання, 2011. – 334 с.

Додаткова:

5. Андрусак Н. Використання парків пам'яток садово-паркового мистецтва у рекреаційно-туристичній діяльності Чернівецької області / Географія, економіка і туризм: національний та міжнародний досвід / Матеріали ювілейної Х міжнародної наукової конференції. – Львів, 2016. - с. 16 – 19.
6. Аніпко Н. Фалендиш О., Стасюк Д. Віртуальний туризм як феномен ХХІ століття / Матеріали ювілейної Х міжнародної наукової конференції. – Львів, 2016. -с. 23 – 26.
7. Беленков Н.Б. Минералогический туризм на Урале: возможности и проблемы, как открыть миру самоцветную шкатулку России?! / Н.Б. Беленков // Вестник уральского отделения российского минералогического общества. 2012. С.5-11.
8. Божко Л. Д. Віртуальний туризм: нові віяння часу // Культура України. – Випуск 49. – К, 2015. - С.151-160.
9. Верес К. О. Інноваційні технології в екскурсійному супроводі // Туризм и рекреация / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dspace.nuft.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/17392/3/Innovative%20technology%20of%20excursion%20accompanied.pdf>
10. Географія, економіка і туризм: національний та міжнародний досвід / Матеріали ювілейної Х міжнародної наукової конференції. – Львів, 2016. – 476 с – Режим доступу; https://geography.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/12/mater_turyzm-2016.pdf
11. Заиканов В.Г. Геологические исследования и геологический туризм в деятельности национальных парков и заповедников (на примере НП «Смоленское Поозерье») / В.Г. Заиканов, И.Н. Заиканова // Возможности развития краеведения и туризма сибирского региона и сопредельных территорий: Сборник материалов XIV Междунар. научно-практ. конф. (г. Томск, 29-30 октября 2014 г). Томск: Аграф-Пресс, 2014. С.29-32.
12. Коваленко Л.П. Маркетинговий аналіз зоологічних парків України та особливості їх використання в туристичних цілях / Л.П. Коваленко, А.В. Жупаненко // Вісник соціально-економічних досліджень. – 2012. – Вип. 1. – С. 214–218.
13. Ковальська Л. Передумови розвитку орнітологічного туризму у Галицькому національному природному парку / Л. Ковальська // Гірська школа Українських Карпат. - 2013. - № 10. - С. 183-185. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/gasuk_2013_10_49
14. Ковешніков В.С., Ліфіренко О.С., Стукальська Н.М. Інноваційні види туризму / Інвестиції: практика та досвід. № 4. 2016. – с. 38 – 44.
15. Манько А., Войтків П. Праліси – як туристично-пізнавальний об'єкт Українських Карпат / Матеріали ювілейної Х міжнародної наукової конференції. – Львів, 2016. - с. 251 – 255.
16. Мельничук М., Безсмертнюк Т. До питання туристсько-рекреаційного використання зоологічних парків / Матеріали ювілейної Х міжнародної наукової конференції. – Львів, 2016. - с. 280 – 284.

17. Мінерали під мікроскопом і 3D-подорожі: Кривий Ріг кличе на «Ярмарок екскурсій». Електронний ресурс. – Режим доступу: <https://www.ukrinform.ua/rubric-tourism/2874528-minerali-pid-mikroskopom-i-3dpodorozi-krivij-rig-klice-na-armarok-ekskursij.html>

18. Місто: історія, культура, суспільство. Е-журнал урбаністичних студій / Інститут історії України НАН України, Історичний факультет Київського національного університету імені Тараса Шевченка. – Київ, 2017. – № 1 (2). – 253 с.

19. Мулевич О., Манько А. Музейна мережа Рівненської області та її використання / Матеріали ювілейної Х міжнародної наукової конференції. – Львів, 2016. – с. 294 – 297.

20. Муравська С. В. Музейні заклади у системі вищої освіти Західної України на тлі світових тенденцій / Центр пам'яткознавства НАН України і УТОPIK. Львів, 2018. 244 с.

21. Орлова М.Л. Birdwatching як напрям природно-пізнавального туризму та його розвиток в Україні / Сучасні тенденції розвитку індустрії туризму та гостинності у конкурентному середовищі. Ат: Харків. 2020. – Режим доступу: https://www.researchgate.net/publication/342672773_BIRDPWATCHING_AK_NAPRA_M_PRIRODNO-PIZNAVALNOGO_TURIZMU_TA_JOGO_ROZVITOK_V_UKRAINI

22. Попович С.Ю. Заповідне паркознавство. Навчальний посібник / С.Ю. Попович, О.М. Корінко, Ю.О. Клименко – Тернопіль: Навчальна книга. – Богдан, 2011. – 320 с.

23. Праліси в центрі Європи. Путівник по лісах Карпатського біосферного заповідника / [ред. : Урс-Біат Бредлі, Ярослав Довганич]. – Видання Швейцарський федеральний інститут дослідження лісу, снігу і ландшафтів, WSL, Бірмендорф, Швейцарія, Кар. Біос. Запов. Рахів, Укр., 2003. – 192 с.

24. Радаєва А.П. Восточно-Семеновское месторождение в Баймакском районе республики Башкортостан как объект геологического туризма / А.П. Радаєва // Геология, геоэкология и ресурсный потенциал Урала и сопредельных территорий. 2014. С.238-241.

25. Рижак В.І., Невпорана А.Б. Орнітологічний науково-пізнавальний туризм як один з нових підходів рекреації на Розточчі / Науковий вісник. 2004, вип. 14.6. –с. 89 – 96.

26. Туристичний маршрут «Метеорити Закарпаття». Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://www.transcarpathiatour.com.ua/node/573>

27. Туристичний маршрут «Мінерали Закарпаття» Електронний ресурс. – Режим доступу: http://www.transcarpathiatour.com.ua/marshrut_mineraly

28. Туристичний маршрут «Мінеральні води Закарпаття». Електронний ресурс. – Режим доступу: http://www.transcarpathiatour.com.ua/marshrut_minvoda

29. Туристичний маршрут «Соляний шлях». Електронний ресурс. – Режим доступу: http://www.transcarpathiatour.com.ua/marshrut_sil

30. Форманюк І.В. Перспективи розвитку орнітологічного туризму на Кінбурнській косі / Сучасні тенденції розвитку туризму. ВП «МФ КНУКІМ». Миколаїв, 2015. – с. 137 - 139

31. Чир Н. Водно-болотні угіддя в системі туристично-рекреаційної діяльності: сучасний стан та перспективи використання / Туризм як пріоритетний напрям соціально-економічного розвитку регіону: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, м. Чернівці, 23-24 квітня 2015 р. – Чернівці: ЧТЕІ КНТЕУ, 2015. – С. 150-152.